

Εκπαιδευτική Ημερίδα Μουσειακής Αγωγής
με θέμα: «ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΕΙ ΜΟΥΣΕΙΟ»

Εισήγηση Δ΄ : «**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**»

Μαρίνα Βρυωνίδου-Γιάγκου,
Διευθύντρια Πολιτιστικού Κέντρου Marfin Laiki Bank.

Θεματα παρουσίασης:

- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ MARFIN LAIKI BANK
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΙΕΡΙΔΗ-MARFIN LAIKI BANK
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Πολιτιστικό Κέντρο της Marfin Laiki Bank ιδρύθηκε το 1983. Τα τελευταία 27 χρόνια πρωτοστατεί στη διατήρηση, την προώθηση και τη βελτίωση του πολιτιστικού σκηνικού στην Κύπρο. Οι κύριες δραστηριότητές του καλύπτουν τους τομείς της Τέχνης και της Ιστορίας και οι ετήσιες εργασίες του περιλαμβάνουν εκθέσεις, εκδόσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα. Παράλληλα, συμβάλλει στη διάσωση της κυπριακής ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της διατήρησης Συλλογών Έργων Τέχνης Κυπρίων Καλλιτεχνών, Σπάνιων Βιβλίων, Φωτογραφιών και Καρτ-Ποστάλ που αφορούν στην Κύπρο, την Ελλάδα και τη Μέση Ανατολή.

Το Πολιτιστικό Κέντρο, επίσης, σχεδιάζει και υλοποιεί προγράμματα και εκθέσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού ρόλου των μουσείων και στην ανάδειξη του κοινωνικού τους προορισμού.

Οι δράσεις του υπηρετούν διπλό στόχο: την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από την κοινωνική συναίνεση και την ανάδειξη του πολιτισμού ως μέσον κοινωνικής συνοχής. Οι εκδηλώσεις του απευθύνονται στο ευρύ κοινό με ιδιαίτερη έμφαση στη μαθητική κοινότητα και για το σκοπό αυτόν το Κέντρο συνεργάζεται με πολλούς ντόπιους φορείς, καθώς και ιδρύματα στο εξωτερικό.

Επινοεί επίσης πρωτότυπα μουσειο-παιδαγωγικά προγράμματα και ασχολείται με την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Η Τράπεζα Marfin Laiki υποστηρίζει διαρκώς τη διδακτική-εκπαιδευτική διάσταση των μουσείων και στοχεύει στο να δημιουργηθεί ένας ζωντανός δεσμός μεταξύ των παιδιών της Κύπρου και του πολιτισμού της.

Το 1996, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, δημιουργήθηκαν παγκύπρια εκπαιδευτικά προγράμματα, με σκοπό να έρθουν τα παιδιά πιο κοντά στην πολιτιστική τους κληρονομιά.

Το πρόγραμμα έχει τίτλο: «Εκπαιδευτικά Παιχνίδια – Ιστορία και Πολιτισμός» και στόχος του είναι να γνωρίσουν τα παιδιά της δημοτικής εκπαίδευσης την ιστορία και την τέχνη της Κύπρου μέσα από οργανωμένες επισκέψεις σε μουσεία στην κάθε επαρχία.

Ο σχεδιασμός τους συνδυάζει θεωρία και πράξη και με οδηγό ένα εκπαιδευτικό βιβλιário προσαρμοσμένο στις ανάγκες της κάθε ηλικίας, οι μαθητές επισκέπτονται τις αίθουσες, παρατηρούν τα εκθέματα και μέσα από δραστηριότητες, εκπαιδευτικά παιχνίδια και προβολές, ανακαλύπτουν και δημιουργούν.

Με την εμπειρία που αποκομίσαμε από αυτή τη συνεργασία, το 2002 αποφασίσαμε να προχωρήσουμε με τον σχεδιασμό και λειτουργία των

δικών μας προγραμμάτων τόσο στο Αρχοντικό Βύρωνος όσο και στο Μουσείο Πιερίδη.

Από το 2003, στον χώρο του Πολιτιστικού Κέντρου Βύρωνος στη Λευκωσία γίνονται εκθέσεις διάρκειας δύο χρόνων που παρουσιάζουν ανεξερεύνητα θέματα της κυπριακής ιστορίας.

Αυτές οι θεματικές εκθέσεις ξεκίνησαν με την «Ιστορία του Κυπριακού Σιδηροδρόμου» και το πρώτο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ταξιδεύω με το Τρένο». Ακολούθησε «Η Ιστορία της Κυπριακής Διαφήμισης» με το εκπαιδευτικό «Γράφω, Σχεδιάζω, Διαφημίζω» και «Η Ιατρική στην Κύπρο από την Αρχαιότητα στην Ανεξαρτησία» με το πρόγραμμα «Όταν μεγαλώσω, θέλω να γίνω Γιατρός».

Αυτό το διάστημα, παρουσιάζουμε την ιστορία της ψυχαγωγίας και της διασκέδασης στην Κύπρο, με την έκθεση «Εν Χορδαίς και Οργάνοις» που συνοδεύεται από το ομότιτλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Στο Κέντρο Βύρωνος εφαρμόζουμε το σκεπτικό του εκπαιδευτικού ρόλου των μουσείων, με την πεποίθηση ότι τα εκθέματα και ο μουσειακός χώρος δεν υπάρχουν απλώς για να προβάλλονται, αλλά για να βιώνονται από τον επισκέπτη.

Επιλέγονται αντικείμενα και εκθέματα τα οποία παρουσιάζονται σε σκηνογραφημένο περιβάλλον που προσομοιάζει στην πραγματική ζωή και κατ' επέκταση εξυπηρετούν κάποια κοινωνική δραστηριότητα...

Διότι, όταν τα αντικείμενα γίνονται μέρος της κοινωνικής πτυχής της ανθρώπινης εξέλιξης, γίνονται πιο αληθινά και πιο σημαντικά στα μάτια του θεατή.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΙΕΡΙΔΗ-MARFIN LAIKI BANK

Το 2000 επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ της Marfin Laiki Bank και του Ιδρύματος Πιερίδη για τη δημιουργία ενός καταπιστεύματος, τη διαχείριση του οποίου θα είχε το Πολιτιστικό Κέντρο της Τράπεζας. Το Μουσείο παρουσιάζει την κυπριακή προϊστορία και ιστορία και αποτελείται από τη συλλογή αρχαιοτήτων, τη συλλογή μεσαιωνικής

κεραμικής, τη συλλογή χαρτών και χαρακτηρισμών της Κύπρου, αλλά και αντικείμενα εθνογραφικής κυπριακής τέχνης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΙΕΡΙΔΗ

Στο Μουσείο Πιερίδη λειτουργούν 3 εκπαιδευτικά προγράμματα: το «Ζώα, Πουλιά και Τέρατα» στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαιδευτικά Παιχνίδια – Ιστορία και Πολιτισμός» όπως και τα δύο προγράμματα του Μουσείου: «Παιχνίδια στο Παρελθόν Ι και ΙΙ».

Ο κυριότερος στόχος που θέσαμε, είναι να αντιστρέψουμε τις αρνητικές εντυπώσεις που είχαν πολλά παιδιά από προηγούμενες επισκέψεις τους σε αρχαιολογικά μουσεία. Για αυτόν τον λόγο τα προγράμματα περιλαμβάνουν δραστηριότητες που επιχειρούν να διεγείρουν τη φαντασία και την περιέργεια των παιδιών.

Θέλουμε να εξοικειώσουμε τα παιδιά με τα αντικείμενα του Μουσείου, έτσι τους δίνουμε αντίγραφα αρχαίων χρηστικών ή διακοσμητικών αντικειμένων. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να τα εξετάσουν και να τα χρησιμοποιήσουν με τρόπο που να παραπέμπει στη χρήση για την οποία αρχικά προορίζονταν.

Μέσω αυτών των παιχνιδιών ενθαρρύνουμε ένα παιχνίδι σύγκρισης του παρελθόντος και του παρόντος.

Η κάθε ομάδα παραλαμβάνει το έντυπο υλικό, που είναι διαφορετικό για κάθε πρόγραμμα. Στα βιβλιάρια αυτά απεικονίζονται λεπτομέρειες από εκθέματα, τα οποία καλούνται τα παιδιά να αναζητήσουν και να ανακαλύψουν μέσα στον χώρο. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, ενθαρρύνεται η συζήτηση. Τα παιδιά σχολιάζουν τις εντυπώσεις τους και χρησιμοποιώντας τα διάφορα μέσα που τους προσφέρονται όπως φωτογραφίες, κείμενα, αυτοκόλλητα, σχέδια, αλλά και την πλούσια φαντασία τους, δημιουργούν το προσωπικό τους υλικό που μπορούν να αξιοποιήσουν και εντός της τάξης, φτιάχνοντας έτσι έναν δικό τους χώρο πολιτισμού.

Μέσα από τις δραστηριότητες επιθυμούμε να διεγείρουμε τις αισθήσεις των παιδιών. Έτσι χρησιμοποιούμε την όραση (αφού βλέπουν αντικείμενα και εικόνες), την ακοή (μέσα από την παρουσίαση και τη διήγηση ιστοριών), την αφή (κρατώντας και παίζοντας με αντίγραφα των ευρημάτων) και πρόσφατα εισαγάγαμε την αίσθηση της όσφρησης, με δείγματα από αρώματα που παράγονταν στην αρχαία Κύπρο. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά βιώνουν τον αρχαίο κόσμο σαν ένα τρόπο ζωής παρά σαν κάτι που έχει εκλείψει και με το οποίο δεν μπορούν να ταυτιστούν.

ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

Στο τέλος κάθε προγράμματος του ΠΚ ζητείται από τα παιδιά και τους δασκάλους να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο ανατροφοδότησης μέσα από το οποίο επιδιώκουμε να πάρουμε μια ανώνυμη αξιολόγηση του προγράμματος. Τα σχόλια και οι εισηγήσεις τους λειτουργούν ως κατευθυντήρια γραμμή για βελτιώσεις του κάθε προγράμματος.

Βλέπουμε, ότι τα περισσότερα παιδιά ξανάρχονται στο Μουσείο και θυμούνται εμπειρίες καθώς και δραστηριότητες από προηγούμενες επισκέψεις τους. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι, μέχρι τώρα, όποτε ερωτούνται αν θα ήθελαν να επιστρέψουν στους χώρους μας, απαντούν καταφατικά. Υπάρχουν, μάλιστα, και περιπτώσεις που παιδιά έφεραν τους γονείς τους να επισκεφτούν τα Μουσεία μας!

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ: «ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ»

Για να κατανοήσουν τα παιδιά το νόημα των αρχαιολογικών ανακαλύψεων, το περασμένο καλοκαίρι οργανώσαμε ένα πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα και καλέσαμε τα Καλοκαιρινά Σχολεία της Επαρχίας Λάρνακας να συμμετάσχουν.

Το εργαστήριο πραγματοποιήθηκε, με τη συνολική συμμετοχή 300 παιδιών και εντάχθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Witness the Past».

Το πρόγραμμα χωριζόταν σε τρία μέρη: Το πρώτο μέρος περιελάμβανε μια σύντομη ξενάγηση στο Μουσείο με συζήτηση για τις βασικές πτυχές της ανακάλυψης ενός αντικειμένου από το παρελθόν και πως ένα εύρημα είναι μικρότερης σημασίας από ότι η ίδια η επιστημονική διαδικασία της εξεύρεσής του, η καταγραφή των στοιχείων της ανακάλυψης αυτής και μετά η μελέτη του αντικειμένου για μελλοντική γνώση.

Στο δεύτερο μέρος του προγράμματος τα παιδιά χωρίζονταν σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα συμπλήρωνε ένα παζλ και στη συνέχεια έψαχνε για να εντοπίσει το αντικείμενο της εικόνας που βρισκόταν σε μία από τις προθήκες του Μουσείου.

Κάτω από το εύρημα ανακάλυπταν ένα κομμάτι παλιού χάρτη ή ένα μέρος κάποιου αριθμητικού συνδυασμού. Οι δύο ομάδες έπαιρναν τα δύο κομμάτια του χάρτη και οι άλλες δύο τα μέρη του αριθμητικού συνδυασμού.

Στη συνέχεια, οι ομάδες συνεργάζονταν ενώνοντας τα κομμάτια του χάρτη που θα τους οδηγούσε στον κρυμμένο θησαυρό. Ο χάρτης τους υποδεικνυε το μέρος στον κήπο του Μουσείου όπου βρισκόταν ένα μπαούλο. Εκεί, με τον σωστό συνδυασμό των αριθμών άνοιγαν την κλειδαριά.

Στο μπαούλο, τα παιδιά ανακάλυπταν ειδώλια και άλλα αρχαιολογικά ευρήματα.

Τότε έπρεπε να καταγράψουν τα στοιχεία των ευρημάτων τους περιγράφοντας την ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ, το ΥΛΙΚΟ, την ΠΕΡΙΟΔΟ και τη ΧΡΗΣΗ του κάθε αντικειμένου, μέσω της μελέτης παρόμοιων αντικειμένων που βρήκαν στο Μουσείο. Η αφοσίωση τους και η σημασία που έδωσαν στη λεπτομέρεια σε αυτό το κομμάτι του εργαστηρίου ήταν καταπληκτική.

Για το τρίτο μέρος του εργαστηρίου, το ΠΑΙΧΝΙΔΙ, τα παιδιά έπερναν τα ευρήματα που είχαν ανακαλύψει πίσω στο Μουσείο και εκεί αποφάσιζαν την περιγραφή και πως θα τα εκθέσουν. Μετά από αυτή τη

δραστηριότητα, τα παιδιά έφτιαχναν με πηλό τις δικές τους δημιουργίες. Οι φιγούρες ψήνονταν και αργότερα τους τις επιστρέψαμε για να τις εκθέσουν ή για να τις θάψουν ώστε να τις βρει κάποιος αρχαιολόγος στο μέλλον.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Οι ευρύτεροι στόχοι της μουσειακής εκπαίδευσης είναι: η καλλιέργεια και αρμονική ανάπτυξη του πνεύματος, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης, η κατανόηση της σημασίας της τέχνης και της ιστορίας και κατά κύριο λόγο, η απόκτηση κοινωνικής ταυτότητας και συνείδησης.

Έτσι επιτυγχάνεται η ισορροπημένη ανάπτυξη του γνωστικού και του συναισθηματικού κόσμου του παιδιού χωρίς το ίδιο να αισθάνεται ότι καταβάλλει προσπάθεια μάθησης.

Εκ πείρας γνωρίζουμε ότι τα μουσειακά εκπαιδευτικά προγράμματα χρειάζονται συνεχή εξέλιξη για να έχουν οποιονδήποτε σημαντικό αντίκτυπο. Τα παιδιά ζουν στην εποχή της πληροφόρησης και πλέον δεν εντυπωσιάζονται εύκολα. Η τεχνολογία είναι ένα θεμελιώδες κομμάτι της καθημερινότητάς τους. Μέχρι τώρα έχουμε καταφέρει να κρατήσουμε το ενδιαφέρον τους επειδή τα προγράμματα μας είναι διαφορετικά. Αλλά αυτό, δεν θα κρατήσει για πολύ.

Τα παιδιά του σήμερα παρακολουθούν τρισδιάστατες ταινίες, σχεδιάζουν τις δικές τους ιστοσελίδες και επικοινωνούν κάθε βράδυ με παιδιά σε άλλες χώρες. Η τεχνολογία συνεχώς εξελίσσεται. Οι οθόνες αφής, οι ολογραφικές εικόνες ακόμα και η ρομποτική εισάγονται στα μουσεία με σκοπό να διατηρήσουν το ενδιαφέρον σε αυτό το νέο κοινό. Αυτό ήδη συμβαίνει σε πολλά μουσεία στην Ευρώπη και Αμερική.

Το πρόγραμμα «Εκπαιδευτικά Παιχνίδια – Ιστορία και Πολιτισμός» ξεκίνησε ως πιλοτικό πρόγραμμα και παρόλο που λειτουργεί εδώ και 14 χρόνια, έχει ακόμα πολλά περιθώρια εξέλιξης. Από δικής μας πλευράς επιδιώκεται η βελτίωση της δομής, του σχεδιασμού και του περιεχομένου των εκπαιδευτικών αυτών προγραμμάτων και από την

πλευρά του Υπουργείου θα θέλαμε την αύξηση όχι τη μείωση των ετήσιων αποσπάσεων των μουσειο-παιδαγωγών για να μπορέσουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα όλα τα παιδιά της δημοτικής εκπαίδευσης σε κάθε επαρχία της Κύπρου.

Επιπρόσθετα, όμως, θεωρώ ότι είναι καιρός τα κρατικά μουσεία της Κύπρου να αναβαθμιστούν και να ανανεωθούν με νέες μουσειακές τεχνολογίες και να εργοδοτούν άτομα που θα μπορούν να αναλάβουν το ρόλο της μουσειακής εκπαίδευσης για όλες τις ηλικίες.

Πιστεύω ότι για να είναι ένα μουσείο πετυχημένο πρέπει να στηρίζεται σε δύο βασικές αρχές: Να είναι οπτικά προσιτό με πληροφορίες που μεταδίδονται μέσω απλής και διασκεδαστικής μεθοδολογίας και να είναι επανδρωμένο με άτομα γνώστες τόσο του αντικειμένου όσο και του τρόπου προσέγγισης και της μεθόδου διοχέτευσης αυτής της γνώσης στους επισκέπτες και ιδιαίτερα στα παιδιά.

Αφού η μουσειακή αγωγή αποτελεί πλέον θεσμό για τους ανθρώπους του πολιτισμού, ευθύνη του κάθε μουσείου είναι η δημιουργία μιας γέφυρας που να συνδέει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον και παράλληλα να προτρέπει τους επισκέπτες να ενεργοποιήσουν τις αισθήσεις τους για να παρατηρήσουν τον μουσειακό χώρο.

Έτσι δημιουργείται ο μελλοντικός συνειδητός επισκέπτης του μουσείου στον οποίο έχει καλλιεργηθεί η αγάπη για την πολιτιστική του κληρονομιά.

Στο παρόν στάδιο, το αποτέλεσμα στο οποίο στοχεύουμε είναι τα παιδιά που έρχονται σε επαφή με μουσειακά εκπαιδευτικά προγράμματα, όταν μεγαλώσουν, να έχουν θετικές εντυπώσεις για τα μουσεία και κατ' επέκταση για τον πολιτισμό.

Ίσως, μέσω της μουσειακής αγωγής, τα σημερινά παιδιά και αυριανοί πολίτες, μάθουν να εκτιμούν τη σημασία της διατήρησης της

πολιτιστικής ταυτότητας ενός έθνους για να μπορέσουν να τη διαφυλάξουν για τις επόμενες γενιές.

Σας ευχαριστώ

.....

Σημείωμα:

Στην Λεμεσό την κα Μαρίνα Βρυωνίδου-Γιάγκου Διευθύντρια Πολιτιστικού Κέντρου Marfin Laiki Bank εκπροσώπησε η πολιτιστικός Λειτουργός κα Χριστίνα Χριστοδούλου και στην Αγία Νάπα ο Διευθυντής του Μουσείου Πιερίδη κ. Πίτερ Αστζιάν.